

การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียน โดยใช้กระบวนการ  
สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอน  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 (ชัยภูมิ)

**Development of Teachers' Capabilities in Constructing Lesson Study  
Using Professional Learning Community Process through Nine Steps  
of Activity Development**

วานิช ประเสริฐพร<sup>1</sup> / ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว<sup>2</sup>

Vanich Prasertphorn / Chaivat Chumnasiao

<sup>1</sup>คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Dean of Faculty of Education, North Eastern University

<sup>2</sup>อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Lecturer, Faculty of Education, North Eastern University

Received: July 23, 2019  
Revised: August 15, 2019  
Accepted: August 20, 2019

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอน 2) นิเทศ ติดตามการนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอน และ 3) ประเมินประสิทธิผลของกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจงจากครูผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพครู สังกัดสหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองสีมูม ปีการศึกษา 2560 ซึ่งมีสถานศึกษา

สหวิทยาเขตละ 5 โรงเรียน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 30 โดยเป็นครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ รวม 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 9 ขั้น ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยใช้ดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าความสอดคล้อง 0.91 และชุดฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอนระยะที่ 2 เป็นการนิเทศ ติดตามการนำบทเรียน ไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอนประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาานิเทศก์และครูที่เกี่ยวข้อง รวม 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินประสิทธิผลการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระยะที่ 3 เป็นการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก รวม 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินประสิทธิผลการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน และแบบประเมินประสิทธิผลการใช้ขั้นตอนกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นของครูผู้สอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนพบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการคิดขั้นสูง 2 ทักษะ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ครบทั้ง 5 ขั้น และทักษะการคิดสร้างสรรค์ครบทั้ง 7 ขั้น 2) ครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนำบทเรียนที่สร้างขึ้น ไปใช้กับนักเรียนชั้นที่ปฏิบัติการสอนครบทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 2 สหวิทยาเขต และ 3) วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพโดย 1) การจัดทำบทเรียน ของครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 2.88, S.D. = 0.94) โดยครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจัดทำเป็นลำดับที่ 1 ( $\bar{X}$  = 3.16,

S.D. = 0.78) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จัดทำเป็นลำดับที่ 2 ( $\bar{X}$  = 2.93, S.D. = 0.93) และลำดับที่ 3 ( $\bar{X}$  = 2.84, S.D. = 0.95) คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และ 2) การใช้ขั้นตอนกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอนของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 2.62, S.D. = 0.77) เช่นเดียวกัน โดยครูผู้สอนใช้ขั้นสร้างบทเรียนเป็นลำดับที่ 1 ( $\bar{X}$  = 3.06, S.D. = 0.65) ใช้ขั้นนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเป็นลำดับที่ 2 ( $\bar{X}$  = 2.98, S.D. = 0.66) และใช้ขั้นค้นหา Best Practice เป็นลำดับที่ 3 ( $\bar{X}$  = 2.67, S.D. = 0.78)

**คำสำคัญ:** การจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน, กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้นตอน

## Abstract

The objectives of this research were 1) to develop teachers' capacities in constructing lesson study using professional learning community process through nine steps of activity development, 2) to supervise and follow up the implementation of lesson study in actual teaching and students' learning, and 3) to assess the effectiveness of professional learning community process through nine steps of activity development.

The research methodology was R&D (research and development) comprising 3 phases. Phase 1 was about development of teachers' capacities in constructing lesson study using professional learning community process (PLC) through nine steps of activity development. The samples were purposively selected from teachers at Prayalae Cluster and Muang See Mum Cluster in B.E. 2560 with 5 schools of each cluster under the Secondary Educational Service Area 30. The samples consisted of 500 teachers teaching five major subjects of Thai, foreign

languages, social studies on religion and culture, mathematics and science. Tools used in this phrase were nine steps of activity development assessment form with IOC of 0.91, and teachers' development module assessment form. Phase was about supervision and follow up of the implementation of lesson study of teachers in actual practice of teaching of students. Those who were supervised and followed up were 20 school administrators, supervisors and related teachers. The tool used was an evaluation form for checking the effectiveness of lesson study construction of teachers. Statistics used for data analysis were mean, and standard deviation (S.D.) Phase 3 was about the assessment of the effectiveness of construction of nine steps of teachers' capacity development activities through professional learning community process. The samples were 500 teachers teaching major subjects. The tools used for data analysis were module assessment form for evaluating the effectiveness of the lesson study construction process and the implementation assessment form for checking the effectiveness of the nine steps of teachers' capacity development activities. Statistics used were mean ( $\bar{X}$ ), standard deviation (S.D.). And the results were interpreted according to the 4-level criteria of high, moderate, low and lowest.

The research results revealed that: 1) The teachers had learned and gained the capacities required and practiced constructing the lessons for enhancing high-level thinking process of two skills. Those skills were of all 5 steps of analytical thinking and all seven steps of creative thinking. 2) All teachers teaching five major subjects had put the lesson study into actual practice with students in all five major subject areas of both educational service area clusters. And 3) all the objectives set were all met and achieved effectively in the following aspects: (1) The overall of constructing lessons of teachers' in five major subjects was at the moderate level ( $\bar{X} = 2.88$ , S.D.=0.94). Moreover, teachers in Thai subject were the first rank

( $\bar{X}$  = 3.16, S.D.=0.78) and teachers in social science, religion and culture subject were the second rank ( $\bar{X}$  = 2.95, S.D.=0.93). The third rank was teachers in mathematics subject ( $\bar{X}$  = 2.84, S.D.=0.95). (2) The use of nine steps development activities in overall was at the moderate level as well ( $\bar{X}$  = 2.62, S.D.=0.77). In addition, teachers used the lessons construction process as the first rank ( $\bar{X}$  = 3.06, S.D. = 0.65), and lessons applied to the students, who were the target group was, the second rank ( $\bar{X}$  = 2.98, S.D. = 0.66); and the third rank was the step of searching Best Practices ( $\bar{X}$  = 2.67, S.D. = 0.78).

**Keywords:** lesson study made by teachers, professional learning  
community process, nine steps of development of activity

## บทนำ

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของ รัฐ มาตรา 54 วรรคหก สรุปได้ว่าให้จัดตั้งกองทุนเพื่อใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพครู ขณะเดียวกัน หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษาได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาด้วยการให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัด นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (2560-2579) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ 6 ข้อ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและ

นวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่า จากยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ข้อ ของแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 2 และยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการวิจัยและนวัตกรรมในการผลิตและพัฒนากำลังคน ผู้การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างรอบด้านเป็นฐานการพัฒนาศักยภาพของคน

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี ได้ให้ความสำคัญด้านการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนโดยใช้การวิจัย การสร้างนวัตกรรมและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นฐานการพัฒนาวิชาชีพครู กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมและผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศ โดยให้อบรม PLC (Professional Learning Community) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ซึ่งแนวคิดของการอบรม PLC คือ การนำคนมาอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแบ่งปันความรู้กันระหว่างผู้เข้าอบรม จนกระทั่งเกิดการสะท้อนความคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chan-ocha (2017) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจเรื่อง PLC อย่างชัดเจน PLC ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร เป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูและบุคลากรทุกฝ่ายอย่างยั่งยืน แต่ต้องเข้าใจว่า “PLC ไม่ใช่หัวข้อการอบรม” แต่เป็น “กระบวนการ” ดังนั้น ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการ PLC นี้มาเพื่อศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ หรือเพื่อศึกษาหาทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ค้นพบ หรือเพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของตนได้ตลอดไปอย่างยั่งยืน กล่าวคือใช้กระบวนการ PLC แต่ปรับเปลี่ยนหัวข้อ หรือปัญหาที่ต้องการศึกษาได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน แต่ละพื้นที่ได้

จากแนวคิดของกระบวนการ PLC ที่สามารถใช้เป็นฐานเพื่อสร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และเน้นการรวมกลุ่มเชิง วิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 30 จึงมอบหมายให้ศึกษานิเทศก์ที่เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อน กระบวนการ PLC และรับผิดชอบสหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองลุ่ม จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนใน 5 รายวิชาหลักที่ใช้ออกข้อสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขั้นพื้นฐานระดับชาติหรือ O-NET ประกอบด้วย ครูผู้สอนใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เข้ารับการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาครูผู้สอนที่ไม่สามารถ สร้างและพัฒนาบทเรียนร่วมกันบนฐานของกระบวนการ PLC เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานระดับชาติหรือ O-NET ให้สอดคล้องกับเป้าหมายร้อยละ 3 ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือ สพฐ.กำหนดไว้ได้ โดยจัดทำเป็น โครงการนำร่องให้สหวิทยาเขตอื่นอีก 5 สหวิทยาเขตใช้เป็นแนวทางในการยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขั้นพื้นฐานระดับชาติในปีถัดไปได้ เพราะมีการวิจัยยืนยันว่า การดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นั่นคือ รายงานผลการวิจัย ของ Hord (1997) นอกจากนี้ Hord ยังได้ทำการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการจัดตั้ง PLC โดยใช้ คำถามว่า โรงเรียนดังกล่าว มีผลลัพธ์อะไรบ้างที่แตกต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่ไม่มี PLC และถ้าแตกต่างแล้วจะมีผลดีต่อครูผู้สอนและนักเรียนอย่างไรบ้าง ได้ผลสรุปเป็น ประเด็น ต่อครูสอน คือ ครูผู้สอนลดความรู้สึกละเลยต่องานการสอนของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกต่อการร่วมกันรับผิดชอบต่อการพัฒนาการโดยรวมของนักเรียน และ ร่วมกันรับผิดชอบเป็นกลุ่มต่อผลสำเร็จของนักเรียน ด้านผลดีที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พบว่า นักเรียนลดอัตราการตกชั้น อัตราการขาดเรียนลดลง นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ในวิชา วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวิชาการอ่านที่สูงขึ้นอย่างเด่นชัด เมื่อเทียบกับ โรงเรียนแบบเก่า

จากข้อมูลที่น่าเสนอดังกล่าว ผู้วิจัยและคณะจึงได้สำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ใช้ในการสอบระดับชาติ หรือ O-NET ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (จังหวัดชัยภูมิ) พบว่า ภาพรวมผลการทดสอบระดับชาติ (O – NET) ของสถานศึกษาในสังกัดทั้ง 37 โรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 3 ตามเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดไว้ และร่วมกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์ลักษณะของข้อสอบ O-NET พบว่าข้อคำถามของข้อสอบเน้นการถามระดับคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าเป็นส่วนใหญ่ และค้นพบว่า ครูผู้สอนมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดขั้นสูงโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ที่มีกระบวนการสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนที่เด่นชัดค่อนข้างน้อย

เมื่อได้สภาพประเด็นปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O – NET) ไม่ผ่านเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 3 และครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักขาดเครื่องมือที่ใช้จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูง ผู้วิจัยและคณะจึงตัดสินใจใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community หรือ PLC) ตามแนวทางการจัดทำบทเรียน (Lesson Study) ของนักการศึกษาประเทศญี่ปุ่นที่กำหนดขั้นตอนดำเนินการไว้ 3 ขั้น ได้แก่ ขั้น Plan ขั้น DO และขั้น See และใช้ขั้นตอนดำเนินการของโรงเรียนสาธิตพัฒนา เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ที่กำหนดขั้นตอนไว้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้น Analyze ขั้น Plan ขั้น Do+See ขั้น Reflect และขั้น Redesign ใช้เทียบเคียงสร้างเป็นขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียน (Lesson Study) รวม 9 ขั้น ได้แก่ ขั้นสร้างบทเรียนขั้นวิพากษ์บทเรียน ขั้นปรับแก้บทเรียน ขั้นนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียน ขั้นนิเทศและตรวจเยี่ยม ขั้นวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยม ขั้นเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ขั้นค้นหา

Best Practice ของตนเอง และขึ้นจัดเสวนาวิชาการของครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน และศึกษานิเทศก์ที่ไม่ได้เข้าร่วมการพัฒนา และรับผิดชอบการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครูบนฐานของกระบวนการ PLC ได้ชัดเจนขึ้น

การจัดทำบทเรียน (Lesson Study) ที่ผู้วิจัยและคณะใช้เป็นฐานการพัฒนา ศักยภาพครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ใช้ในการออกข้อสอบเพื่อวัดผลการทดสอบระดับชาตินั้น เน้นให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการสอนกระบวนการคิดว่า การสอนกระบวนการคิดทำให้ ชั้นเรียนเปลี่ยนจากชั้นเรียน ทำแบบฝึกหัด มาเป็นชั้นเรียนที่นำต้นตอและน่าสนใจ ทั้งการสอนและการเรียนรู้ และยังทำให้งานวิชาชีพครูเป็นงานที่ท้าทายสติปัญญา และมีแรงจูงใจเช่นเดียวกับวิชาชีพชั้นสูงอื่นๆ โรงเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และครูเป็นนักคิดเชี่ยวชาญ จะพบว่า ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ส่งผล ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Pornsakul, 2011)

เครื่องมือที่เน้นการสอนกระบวนการคิด ผ่านการจัดทำบทเรียน (Lesson Study) ในรูปของชุดฝึกปฏิบัติการที่ออกแบบไว้ ผู้วิจัยและคณะเน้นให้ครูที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพสร้างบทเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน ผู้การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีกิจกรรมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติรวม 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ศึกษาสถานการณ์ปัญหาจากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (2) ฝึกปฏิบัติการผ่านสื่อวัตกรรมการให้บรรลุสมรรถนะการคิดวิเคราะห์ เช่นการจำแนกแจกแจง การเชื่อมโยงข้อมูล การสรุปข้อมูล หรือการตอบคำถามตามแนวทาง 5W1H เป็นต้น (3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกลุ่มการเรียนรู้ (4) การสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติต่างๆ ผ่านการจัดทำ AAR (Action After Review) และ (5) สะท้อนผลเพื่อนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนกระบวนการคิดสร้างสรรค์เน้นให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในบทเรียน (Lesson Study) ที่จัดทำขึ้นเหมือนกับขั้นตอนของ

กระบวนการคิดวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ 5 ขั้น แล้วเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ  
เดิมลงไปอีก 2 ข้อ คือ (1) ให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานเชิงนวัตกรรมส่ง (2) ตรวจสอบ  
ชิ้นงานที่สร้างขึ้นกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพราะการคิดสร้างสรรค์ ใช้ฐานการจัด  
กิจกรรมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ได้

ผู้วิจัยและคณะคาดหวังว่า เมื่อครูผู้สอนมีเครื่องมือที่เน้นกระบวนการคิดขั้น  
สูง 2 ทักษะ คือ การคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์สู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนผ่าน  
บทเรียน (Lesson Study) ที่จัดทำขึ้น แล้วนำไปใช้สอนและฝึกทักษะการคิดอย่าง  
ต่อเนื่อง จะส่งผลทำให้แก่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นทั้งระดับชั้นเรียน  
และระดับชาติได้

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียน โดยใช้กระบวนการ  
สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น
2. เพื่อนิเทศ ติดตามการนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอนใน 5 กลุ่ม  
สาระการเรียนรู้หลักที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง  
วิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น

### วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร คือ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติการสอนใน 7 สหวิทยาเขต สังกัด  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 (ชัยภูมิ) ปี การศึกษา 2560 จำนวน  
1,732 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก สังกัดสำนักงาน  
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ที่ปฏิบัติการสอน ปีการศึกษา 2560 ได้จากการ  
เลือกแบบเจาะจงจาก 2 สหวิทยาเขตใน 7 สหวิทยาเขตที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้

รับผิดชอบขับเคลื่อนกระบวนการ PLC ผู้สถานศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
มัธยมศึกษาเขต 30 (ชัยภูมิ) คือ สหวิทยาเขตพญาแล จำนวน 250 คน และสหวิทยาเขต  
เมืองสีมูม จำนวน 250 คน รวม 500 คน

3. เนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดทำบทเรียนยึดตามสาระ/มาตรฐานและตัวชี้วัด  
ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง  
พุทธศักราช 2560)

4. กรอบของกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน นำเสนอดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพครู

| ตัวป้อน                                                                                                      | กระบวนการ                                                                                                                                                                                    | ผลลัพธ์                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Input                                                                                                        | Process                                                                                                                                                                                      | Output                                                                          |
| 1. นโยบายการ<br>ขับเคลื่อนกระบวนการ<br>PLC ผู้สถานศึกษา<br>ของ<br>กระทรวงศึกษาธิการ<br>และ สพฐ.              | กิจกรรมพัฒนาครูผู้สอน 9 ขั้น<br>1. ขั้นสร้างบทเรียน<br>2. ขั้นวิพากษ์บทเรียน<br>3. ขั้นปรับแก้บทเรียน<br>4. ขั้นนำบทเรียนไปใช้กับ<br>นักเรียน                                                | Lesson Study<br>บนฐานการคิดขั้นสูง<br>2 ทักษะ คือ<br>- ทักษะการคิด<br>วิเคราะห์ |
| 2. โครงการพัฒนา<br>ศักยภาพครูผู้สอนของ<br>สพม. 30 ด้านการ<br>สนับสนุนและส่งเสริม<br>การจัดทำ Lesson<br>Study | 5. ขั้นนิเทศและตรวจเยี่ยม<br>ชั้นเรียน<br>6. ขั้นวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยม<br>ชั้นเรียน<br>7. ขั้นเขียนรายงานการวิจัยในชั้น<br>เรียน<br>8. ขั้นค้นหา Best Practice<br>9. ขั้นจัดเสวนาทางวิชาการ | - ทักษะการคิด<br>สร้างสรรค์                                                     |

## 5. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 9 ชั้น

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ศักยภาพครูผู้สอนด้านการจัดทำบทเรียน และ การใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 9 ชั้น เป็นกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพครู มีทั้งหมด 9 กิจกรรม (2) ชุดฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์มี 5 ชั้น และเสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์มี 7 ชั้น (3) แบบประเมินประสิทธิผลด้านการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก และ (4) แบบประเมินประสิทธิผลด้านการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ชั้น มีกิจกรรมดำเนินการ 9 กิจกรรม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบคุณภาพขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 9 ชั้น ผลการตรวจสอบดัชนีค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมีค่า IOC อยู่ในระดับ 0.91
2. ผลการตรวจสอบคุณภาพชุดฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน ผลการตรวจสอบดัชนีค่าความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิมีค่า IOC +1 ทุกรายการ
3. ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินประสิทธิผลการจัดทำบทเรียนของครูผู้สอน ผลการตรวจสอบคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิตามแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอยู่ในระดับมาก
4. ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินประสิทธิผลการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ชั้น ผลการตรวจสอบคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิตามแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอยู่ในระดับมาก

กระบวนการพัฒนาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะมีกระบวนการพัฒนาและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักที่ใช้เป็นฐานการออกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขั้นพื้นฐานระดับชาติให้มีความสามารถจัดทำบทเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ได้ครบถ้วน ผู้วิจัยและคณะจึงสร้างกิจกรรม 9 ขั้นใช้เป็น

กระบวนการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ประกอบด้วย ขั้นสร้างบทเรียน ขั้นวิพากษ์บทเรียน ขั้นปรับแก้บทเรียน ขั้นนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียน ขั้นนิเทศและตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ขั้นวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ขั้นเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ขั้นค้นหา Best Practice และขั้นจัดเสวนาทางวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อน PLC ของสหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองสัณมุ จากเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยกำหนดให้ครูผู้สอนกรอกข้อมูลของตนเองส่งให้สหวิทยาเขต จากนั้นสหวิทยาเขตจะรวบรวมส่งให้คณะผู้วิจัยเพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากครูผู้สอนไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์แล้วนำเสนอด้วยตารางเพื่อแปลผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

|            |         |                 |
|------------|---------|-----------------|
| 1.00-1.50  | หมายถึง | ระดับน้อยที่สุด |
| 1.51- 2.50 | หมายถึง | ระดับน้อย       |
| 2.51- 3.50 | หมายถึง | ระดับปานกลาง    |
| 3.51- 4.00 | หมายถึง | ระดับมาก        |

## ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียน พบว่า ครูที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้าง

กระบวนการคิดขั้นสูง 2 ทักษะ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ครบทั้ง 5 ขั้น และทักษะการคิดสร้างสรรค์ครบทั้ง 7 ขั้น

2. ผลการนิเทศ ติดตามการนำบทเรียน ไปใช้กับนักเรียน พบว่า ครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักมีการนำบทเรียนที่สร้างขึ้น ไปใช้กับนักเรียนชั้นที่ ปฏิบัติการสอนครบทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 2 สหวิทยาเขต

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการจัดทำบทเรียน

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านการจัดทำบทเรียน นำเสนอด้งแสดงในตารางที่ 2

#### ตารางที่ 2

ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการจัดทำบทเรียน เพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูงของครูผู้สอนสังกัดสหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองสีมูม

| ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้  | $\bar{X}$ | S.D. | การแปลผล |
|--------------------------------|-----------|------|----------|
| 1. ภาษาไทย                     | 3.16      | 0.78 | ปานกลาง  |
| 2. ภาษาอังกฤษ                  | 2.74      | 1.04 | ปานกลาง  |
| 3. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม | 2.93      | 0.93 | ปานกลาง  |
| 4. คณิตศาสตร์                  | 2.84      | 0.95 | ปานกลาง  |
| 5. วิทยาศาสตร์                 | 2.75      | 1.04 | ปานกลาง  |
| รวม                            | 2.88      | 0.94 | ปานกลาง  |

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของการจัดทำบทเรียน เพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูงของครูผู้สอนในภาพรวม ( $\bar{X}$  = 2.88, S.D. = 0.94) อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ครูผู้สอนภาษาไทย ( $\bar{X}$  = 3.16, S.D. = 0.78) อันดับ 2 คือ ครูผู้สอนสังคม

ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ( $\bar{X}$  = 2.93, S.D. = 0.93) และอันดับ 3 คือครูผู้สอน  
คณิตศาสตร์ ( $\bar{X}$  = 2.75, S.D. = 0.95)

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านการใช้กิจกรรม 9 ขั้น เพื่อพัฒนา  
ศักยภาพครูผู้สอน นำเสนอดังตารางที่ 3

### ตารางที่ 3

ค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนใน 5  
กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก สังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

| ขั้นตอนการพัฒนา 9 ขั้น                 | $\bar{X}$ | S.D. | การแปลผล |
|----------------------------------------|-----------|------|----------|
| 1. ขั้นสร้างบทเรียน                    | 3.06      | 0.65 | ปานกลาง  |
| 2. ขั้นวิพากษ์บทเรียน                  | 2.58      | 0.81 | ปานกลาง  |
| 3. ขั้นปรับแก้บทเรียน                  | 2.52      | 0.81 | ปานกลาง  |
| 4. ขั้นนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียน       | 2.98      | 0.66 | ปานกลาง  |
| 5. ขั้นนิเทศ และตรวจเยี่ยมชั้นเรียน    | 2.45      | 0.82 | น้อย     |
| 6. ขั้นวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน | 2.43      | 0.80 | น้อย     |
| 7. ขั้นเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน  | 6.64      | 0.79 | ปานกลาง  |
| 8. ขั้นค้นหา Best practice             | 2.67      | 0.78 | ปานกลาง  |
| 9. ขั้นจัดเสวนาทางวิชาการ              | 2.30      | 0.79 | น้อย     |
| รวม                                    | 2.62      | 0.77 | ปานกลาง  |

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น เพื่อพัฒนา  
ศักยภาพครูผู้สอนในภาพรวม ( $\bar{X}$  = 2.62, S.D. = 0.77) อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1  
คือ ขั้นสร้างบทเรียน ( $\bar{X}$  = 23.06, S.D. = 0.65) ระดับปานกลาง อันดับ 2 คือ ขั้นนำ

บทเรียนไปใช้กับนักเรียน ( $\bar{X} = 2.98$ , S.D. = 0.66) ระดับปานกลาง และอันดับ 3 คือ  
ขั้นค้นหา Best practice ( $\bar{X} = 2.67$ , S.D. = 0.78) ระดับปานกลาง

## อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนโดยใช้  
กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น ผู้วิจัย  
และคณะอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนที่เน้นกระบวนการคิด  
ขั้นสูง ผู้วิจัยและคณะกำหนดให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้าน  
การจัดทำบทเรียน ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้าง  
กระบวนการคิดขั้นสูง 2 ทักษะ คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผ่าน  
ชุดฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่ผู้วิจัยและคณะสร้างขึ้น บทเรียนที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น  
ใช้เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์และใช้  
ขั้นตอนการคิดสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการ  
เรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551  
(ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) สอดแทรกลงในชั้นสร้างบทเรียนในขั้นที่ 1 ของ  
กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น

ผลจากการสร้างบทเรียนที่เน้นการคิดขั้นสูงแล้วนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปใช้  
กับนักเรียนของตนเองของครูผู้สอนทั้ง สหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองสี  
มูม ส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติคือ O-NET ปีการศึกษา  
2560 มีค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ร้อยละ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
เพิ่มสูงขึ้นทั้ง 2 สหวิทยาเขต เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของ สหวิทยาเขตที่ยังไม่เข้า  
โครงการส่งครูเข้ารับการพัฒนาศักยภาพอีก 5 สหวิทยาเขต โดยมีทิศทางการเพิ่มขึ้นใน  
เชิงบวก และเมื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ของ  
ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ พบว่า บางกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า

ระดับประเทศ อาทิเช่น ผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ( $\bar{X}$  = 53.52, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 48.29) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ( $\bar{X}$  = 30.87, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 30.45) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ( $\bar{X}$  = 27.85, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 26.30) และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ( $\bar{X}$  = 33.35, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 32.28) ด้านผลการทดสอบ O-NET ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนสตรีชัยภูมิ ( $\bar{X}$  = 52.54, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 49.25) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ( $\bar{X}$  = 35.17, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 34.70) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ( $\bar{X}$  = 28.75, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 28.31) และวิทยาศาสตร์ ( $\bar{X}$  = 30.01, ระดับชาติ  $\bar{X}$  = 29.37) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ผลการศึกษาของ Hord (1997)

## 2. การนิเทศ ติดตามการนำบทเรียนที่สร้างขึ้น ไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอน

การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียน โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น ในครั้งนี้ ผู้วิจัยและคณะได้ใช้แนวคิดการขับเคลื่อน PLC บนฐานการปฏิบัติงานจริงของครูผู้สอนเป็นฐานการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดทำบทเรียนที่เน้นการคิดขั้นสูงบนฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และภารกิจร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้นำ เพื่อร่วมเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ เปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเองจากภายในสถานศึกษาของตนเองสู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม PLC ที่ตนสังกัด

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะกรรมการขับเคลื่อน PLC ระดับสหวิทยาเขต จึงจัดทำตารางการออกนิเทศ ติดตามการนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอนทั้งสหวิทยาเขตพญาแล และสหวิทยาเขตเมืองสีมูม โดยสหวิทยาเขตพญาแล คณะกรรมการนิเทศ ติดตามได้ออกไปพบปะกับเพื่อนครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพและให้

ครูผู้สอนนำเสนอผลการใช้บทเรียน ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น ว่ามีผลการดำเนินการเป็นอย่างไรบ้าง ผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนมีอะไรบ้าง ครบทั้ง 5 โรงเรียน

ด้านการนิเทศ ติดตามการนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียนของครูผู้สอน ในสหวิทยาเขตเมืองสี่มุม คณะกรรมการขับเคลื่อน PLC ของสหวิทยาเขตกำหนดให้ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพ ด้านการจัดทำบทเรียนนำผลการค้นพบจากการใช้บทเรียนของตนเองกับนักเรียนมานำเสนอผลการใช้บทเรียนที่พัฒนาขึ้น ณ ห้องสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียนหนองบัวระเหววิทยาครบทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้

### 3. การประเมินประสิทธิผลของบทเรียนที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้านการจัดทำบทเรียน พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดทำบทเรียน เพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูงให้ผู้เรียนของครูผู้สอน ในภาพรวม ( $\bar{X}=2.88$ , S.D. = 0.94) อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ครูผู้สอน ภาษาไทย ( $\bar{X}=3.16$ , S.D. = 0.78) อันดับ 2 คือ ครูผู้สอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ( $\bar{X}=2.93$ , S.D. = 0.93) และอันดับ 3 คือ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ( $\bar{X}=2.75$ , S.D. = 0.95)

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้านประสิทธิภาพของการใช้บทเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ มีความสอดคล้องกับผลการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2560 โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้ง 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาและยืนยันของฮอร์ด (Hord, 1997) และ (Pornsakul, 2011) ที่ค้นพบว่า การดำเนินการในรูปแบบ PLC นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพทั้งด้านวิชาชีพ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้านการใช้กิจกรรม 9 ขั้น พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรม 9 ขั้น เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในภาพรวม ( $\bar{X}=2.62$ , S.D. = 0.77) อยู่ในระดับปานกลาง อันดับ 1 คือ ขันสร้างบทเรียน ( $\bar{X}=3.06$ , S.D. = 0.65) ระดับปานกลาง อันดับ 2 คือ ขันนำบทเรียนไปใช้กับนักเรียน ( $\bar{X}=2.98$ ,

S.D. = 0.66) ระดับปานกลาง และอันดับ 3 คือ Best Practice ( $\bar{X}$  = 2.67, S.D. = 0.78) ระดับปานกลาง

จากข้อมูลผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้านการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ชั้น ของครูผู้สอน สะท้อนให้เห็นว่า ภายหลังที่ครูผู้สอนเข้ารับการพัฒนาเพื่อฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนตามที่สหวิทยาเขตจัดขึ้น ยังมีครูผู้สอนส่วนหนึ่งไม่ได้นำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพราะค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 2.62, S.D. = 0.77) เลยส่งผลทำให้กิจกรรมพัฒนาขั้นอื่นๆ ที่เหลือสะดุดหยุดการเคลื่อนไหวอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะขั้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือ ขั้นนิเทศ และขั้นตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ( $\bar{X}$  = 2.45, S.D. = 0.82) ขั้นวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ( $\bar{X}$  = 2.43, S.D. = 0.80) และขั้นจัดเสวนาทางวิชาการ ( $\bar{X}$  = 2.30, S.D. = 0.79) มีระดับการนำสู่การปฏิบัติค่อนข้างน้อย

### ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ชั้น ใช้เป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

#### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

##### 1.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา

1.1.1 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานด้านการคิดขั้นสูงที่เชื่อมโยงกับการทดสอบระดับชาติหรือ O-NET ได้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรสนับสนุนกระบวนการ

PLC โดยเฉพาะการจัดทำบทเรียนสู่การปฏิบัติจริงในชั้นเรียนของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันทำงาน แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดี ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

### 1.1.2 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรแต่งตั้ง

คณะกรรมการออกนิเทศ ติดตามการนำบทเรียน ไปใช้กับนักเรียนภายในสถานศึกษา เพื่อตรวจเยี่ยม สร้างขวัญกำลังใจให้ครูผู้สอนในการนำกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของตนเองสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาให้มีการปฏิบัติที่ครบถ้วนทั้ง 9 ขั้น จะช่วยให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเกิดพลังการเรียนรู้ (Power Learning) ในมิติต่าง ๆ อย่างหลากหลายในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

### 1.2 ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

#### 1.2.1 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของการจัดทำ

บทเรียนเพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูงของครูผู้สอนใน 2 สหวิทยาเขต คือ สหวิทยาเขต พญาแลและสหวิทยาเขตเมืองสีมูม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ในภาพรวม ( $\bar{X} = 2.88$ , S.D. = 0.94) อยู่ในระดับปานกลาง เหตุผลเพราะการจัดทำบทเรียนบนฐานของการใช้กระบวนการ PLC ผ่านกิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น เป็นกิจกรรมพัฒนาศักยภาพครูค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ของครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนา ครูผู้สอนยังไม่คุ้นชินกับการพัฒนาในลักษณะนี้มาก่อน จึงทำให้ผลการพัฒนาตามแนวทางนี้อยู่ในระดับปานกลาง ถ้ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และปรับกิจกรรมย่อยของแต่ละขั้นตอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชา ด้วยการวิเคราะห์ขั้นตอนดำเนินการที่มีผลการพัฒนาดำ แล้วเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ เข้าไปเสริม ก็จะช่วยให้ผลการพัฒนาเพิ่มขึ้นมาได้ทั้ง 9 ขั้นตอน

#### 1.2.2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น

พบว่าการนิเทศ ตรวจเยี่ยมชั้นเรียน การวิพากษ์ผลการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน และการจัดเสวนาทางวิชาการ มีการดำเนินการในสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรใช้กระบวนการ PLC เป็นฐานการสร้างนวัตกรรมการทำงานเชิงกลยุทธ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของศิษย์สู่สากล จนผู้เรียนบรรลุ

เป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

## 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้กิจกรรมพัฒนา 9 ขั้น เป็นฐานการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียน เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดขั้นสูงที่เชื่อมโยงกับการทดสอบระดับชาติ (O-NET) และการทดสอบระดับนานาชาติ (PISA) เพื่อศึกษาว่า กิจกรรมแต่ละขั้นตอน ส่งผลต่อพัฒนาการเรียนรู้และกระบวนการคิดขั้นสูงตามระดับการคิดของบลูม (Bloom) หรือไม่อย่างไร

2.2 การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ด้านการจัดทำบทเรียนที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำกิจกรรมพัฒนาทั้ง 9 ขั้น สู่การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยอาจปรับกิจกรรมในแต่ละขั้นให้สอดคล้องกับธรรมชาติของรายวิชาที่นำไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูผู้สอนและส่งผลต่อสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้ทุกระดับชั้น

## References

- Basic Education Commission, Office of Ministry of Education. (2008). *Indicators and core subjects Thai language core curriculum for basic education 2008, BE 2551*. Bangkok: Agricultural Cooperatives of Thailand. [in Thai]
- Basic Education Commission, Office of Ministry of Education. (2017). *Guideline for drive PLC to school, BE 2560* (copy print). [in Thai]
- Basic Education Commission, Office of Ministry of Education (2017). *Policy into action, BE 2560*. (copy print). [in Thai]
- Chan-o-cha, N. (2017). *Guideline for drive PLC to school, BE 2560*. (copy print). [in Thai]

- Chookemnerd, W. (2014). *A model of community learning profession to learn in the 21<sup>st</sup> century in Thailand school contextual*, BE. 2557. Doctor of Philosophy in Educational Administration. Prince of Songkha University. [in Thai]
- Chumnasiao, C. (2017). *The process of learning activities into critical thinking and creative thinking*, BE 2560. The Secondary Educational Service Area office 30. (copy print). [in Thai]
- Donhongsa, L. (2016). *A model of community learning profession development in school "promoting of reading to understanding" in case study of Songpuey school*, BE 2559. National symposium and presentation, Ratchtani academic 1<sup>st</sup> time. [in Thai]
- Hord, S.M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Retrieve on 4 May 2016 from <https://www.sedle.org.siss/plccredit.html>
- Jareonsettasin, T. (2017). *Guideline for drive PLC to school*, BE 2560. (copy print). [in Thai]
- Khammani, T. (2000). *A thinking and teaching innovation for learning for teachers of the reform of education*, BE 2543. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Panich, V. (2012). *The way to learn for discipline in 21<sup>st</sup> century*, BE.2555. Bangkok: Tathata Publication Ltd. [in Thai]
- Pornkul, C. (2008). *Teaching a thinking process theory and implementation*, BE 2554. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Srisa-ard, B. (2008). *Statistical methods for research* (4<sup>th</sup> ed.). Karasin: Prasarn Print. [in Thai]

Susoarat, P. (2013). *Thinking development* (5<sup>th</sup> ed.) Bangkok: 9119 technic Print.  
[in Thai]

### Authors

Dr. Vanich Prasertphorn

Dean of Faculty of Education

North Eastern University, Muang District, KhonKhaen Province 40000

Tel.: 086-715-2486 E-mail : vanich456@gmail.com

Dr. Chaivat Chumnasiao

Curriculum and Instruction Faculty of Education

North Eastern University, Muang District, KhonKhaen Province 40000

Tel.: 098-104-6549 E-mail: chail8022500@gmail.com

